

1944, august 24. [Slovensko.] — Zpráva styčného a zpravodajského dôstojníka kpt. J. Krátkeho o vyhlásení stanného práva na Slovensku, zaslaná rádiotelegraficky čs. ministromi NO gen. S. Ingrovi v Londýne.

VI — 082461/44

Němci žádali okupaci Slovenska dne 12. srpna. Za hlavní důvod uváděli:

1. Zřízení operačního pásma na Slovensku proti blížící se ruské frontě.
2. Činnost partyzánů na východním a středním Slovensku a jejich likvidaci německými jednotkami.
3. Totální mobilisaci Slovenska.

Tisova vláda odmítla tvrzením, že je pánem současné situace na Slovensku, že partyzánské hnutí zlikviduje sama, že učiní vše pro obranu Slovenska proti postupu sovětských vojsk. Proto, aby Mach likvidoval partyzánské hnutí, které přichodem německých jednotek na Slovensko přešlo do ofenzivy (zatím na východním Slovensku), nařídil stanné právo. Stanné právo počalo dnem 12. srpna, vyhlášky byly vylepeny až 16.

Vztahuje se na:

1. Pokus vzpoury,
2. vraždy, podpalovačstvo, ničení cizího majetku, sabotáž všech veřej. stát. podniků a objektů atd.

Provedení:

Údajně Mach našel 8 soudců, jichž jména zatím nelze zjistit (soudy jsou zřízeny u žup). Jejich práce dodnes: Souzeno 60 partyzánů na středním Slovensku, ale víc jich bylo zadními dvířky vráceno (i nám) a odvezeno námi na východní Slovensko, kde byli předáni partyzánským jednotkám. Zatím nebyl ani jeden případ odsouzení k smrti.

Má par. skup. MARSIN chycena ÚŠB.

Chrastina dostane jednu z moravských partyzánských skupin (Skalica).

Počet vojenských partyzánských jednotek na východním Slovensku dosáhl 8 rot (jen naši). Organizačně budou podřízeny Talskému.

Nový šéf německé vojenské mise generál von Hubicki a attaché Elger žádají reorganizaci slovenské armády (redukce velitelství).

Zdena.

SÚA Praha. Ch 37-91-29/162. Záznam dešifrovanej došlej depeše. Strojopisný priepis.

1944, august 24., 17,50 hod. Bratislava. — Telegram čís. 1278 nemeckého vyslanca Ludina Zahraničnému úradu v Berlíne vo veci príchodu nemeckých jednotiek na Slovensko a ich nasadenia proti partizánom.

Cito!
Tajné!

V posledných dňoch podstatne vzrástla partizánska činnosť na Slovensku a s tým spojené sabotážne akty. Po dôkladnom uvážení a po konzultácii s príslušnými miestami, najmä so štátnym prezidentom dr. Tisom a s nemeckým generálom,

požiadal som napriek všetkým politickým pochybnostiam nemeckého generála, aby zariadil premiestnenie niekoľkých nemeckých vojenských jednotiek na slovenské územie. Podľa všeobecného názoru možno teraz ešte rýchlym a energickým zásahom zamedziť ďalšie rozšírenie partizánov. Slovenská armáda a bezpečnostné oddiely na to samy nestačia. Možno očakávať, že prítomnosť nemeckých vojsk môže znamenať nielen bezprostredný a účinný zásah proti partizánom, ale aj všeobecné ukludnenie nemeckého a slovenského obyvateľstva. Podľa veľmi rozšíreného názoru si masa slovenského obyvateľstva želá pokoj a poriadok a nie je ochotná partizánov otvorene podporovať. Kde sa táto podpora zatiaľ prejavuje poskytovaním prístrešia, dodávaním potravy a pod., možno to predbežne ešte pokladať skôr za prejav strachu pred partizánskym terorom ako za prejav sympatie. Postup partizánov po stránke politickej a psychologickej neobyčajne obratný. Individuálny teror je zameraný výlučne proti Nemcom, kým so slovenským obyvateľstvom sa zaobchádza nanajvýš slušne. Bezpodmienečne sa musí zabezpečiť podriadenie nemeckých oddielov mimo tých častí Slovenska, ktoré sú považované za vojnové územie, nemeckému generálovi, ktorý bude postupovať v úzkej zhode so mnou a s príslušnými slovenskými miestami. Výtržnosti nemeckých oddielov proti slovenskému obyvateľstvu by priviedli slovenskú vládu do psychologicky neudržateľnej situácie a treba im preto rozhodne zabrániť. Toho času som v stálom kontakte s prezidentom Tisom, nemeckým generálom, vojenským a policajným atašé, aby sa mohla uspokojivo riešiť úloha, ktorá stojí pred nami.

Vyhradzujem si ďalšie zprávy.

Ludin

SÚA Praha. Auswärtiges Amt Berlin (Zahraničný úrad Berlin), 20/372491. Fotokópia úradného záznamu telegramu. (Z nemčiny preložila HT.)

151

1944, august 25. [Londýn.] — Pokyny čs. ministra NO gen. S. Ingra pre pplk. Goliana v záležitosti menovania veliteľa povstaleckých operácií u východoslovenských divízií, odoslané rádiotelegraficky na Slovensko.¹

V

Ustanovení velitele, který bude řídit operace obou slovenských divízií na východním Slovensku při vystoupení, nelze odkládat, poněvadž situace vrcholí. Má-li rozhodnutí mezi Malárem a Talským učinit Londýn,² musíte předložit dostatečný podklad.

¹ Odpis rádiogramu, který tu citujeme, nie je adresovaný, ani podpísaný. Odosielateľom bol nepochybne Ingr. Odpis toho istého rádiogramu v slovenskom znení, datovaný 23. 8. 1944, poznáme zo zväzku fotokópií odpisov depeší Londýn — Slovensko, označeného ako zprávy odoslané Vítovi a Leyovi (SÚA Praha, b S 40-3/5). To znamená, že depeša bola adresovaná Krátkemu pre Goliana, alebo obidvom súčasne.

² Pre pochopenie problému, prečo odrazu vznikla otázka rozhodovania medzi Talským a Malárom, treba uviesť texty rádiogramov, ktoré sa vymenili od 12. do 23. augusta medzi Londýnom a Slovenskom: 12. 8. 1944 sa dotazoval Ingr: „Hlase, zda Malár je zapojen do organizace a jaký je jeho postoj k odbojovému hnutí. V případě, že zapojen není, hlase svůj názor na možnost ustanovení Talského velitelem obou slov. divízií na východním Slovensku v okamžiku, kdyby došlo k akci. Ingr.“ (SÚA Praha, PMR-L, sign. Slov. nár. rada. Rádiost. Vít.)

18. 8. 1944 rádiostanicou Vít (VI 081825/44) bolo oznámené do Londýna: „Vyčkat s ustanovením Talského za velitele na východním Slovensku. Anna sjednala s Malárem dohodu: zapojení na Gamu. Gama navazuje kontakt s Malárem. Výsledek ve formě návrhu (buď Malára nebo Talský) Vám ihned sdělí. Jaké je Vaše stanovisko k Maláru, sdělte přes Gamu. Zdena.“